

Становище

от

проф. д-р Борис Кирилов Сергинов

за кандидатурата за научна и образователна степен
„ДОКТОР“ в област на висше образование 8. Изкуства,
професионално направление 8.2. Изобразително изкуство.
НХА, Факултет за изящни изкуства

Катедра „Изкуствознание“

За Йоана Емилова Ангелова

и документите представени за присъждане на научна и
образователна степен
„ДОКТОР“:

1. Актуалност и значимост на представените
документи за присъждане на научна и
образователна степен „Доктор“

Представените документи и изследвания за
присъждане на научна и образователна степен доктор,
проследяват процесите на трансформации на фотографията
и техниката на колажа и монтажните действия като
изразни средства в сферата на фотографското изкуство и
неговите визуални стратегии и практики, както научаваме
още от самото заглавие на предложения за становище
научен труд, а именно „ТЕХНИКАТА НА КОЛАЖА И

МОНТАЖНИТЕ ДЕЙСТВИЯ КАТО ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА ВЪВ ФОТОГРАФИЯТА – ХАРАКТЕРНИ ТЕНДЕНЦИИ В ЕВРОПЕЙСКОТО ИЗКУСТВО ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК”.

Дисертационният труд на Йоана Емилова Ангелова е насочен към изследването на колажа и монтажните действия във фотографията в края на ХХ и техническите рефлексии във визуалните стратегии и практики като изразни средства в съвременното изкуство в частност като изразни средства във фотографията. Това е много актуална тема, тъй като фотографията е един от най-широко използваните и популярни визуални изрази в съвременното изкуство, а и в европейското изкуството от втората половина на ХХ век. Дисертацията е добре структурирана и коректно написана. Тя е пълна с примери от европейски произведения на изкуството и авторът отделя време, за да обясни техниките и процесите, използвани при създаването им. Тя също така изследва последиците от техниките на монтажа и колажа за развитието на фотографията и тяхното използване в света на изкуството.

Документът също така предоставя интересна гледна точка по темата, като изследва влиянието на различни европейски култури върху развитието на монтажните и колажните техники във фотографията. По този начин авторът предоставя по-широк, по-всеобхватен поглед върху развитието на фотографското изкуство. Това обстоятелство е свързано със съвкупността от елементите на образа във фотографията постигнато чрез техниките на колажа и монтажа, с неговият (на фотографското произведение на изкуството) реален почерк на изказ или по точно на визуалните стратегии и практики в него, с фотографското изразяване, посредством колаж и монтаж, като намеса в съвременната художествена среда и използваните подходи в изобразяването на идеята и формата във фотографията от втората половина на ХХ век и нейните гранични зони.

Фотографското изкуство и колажа, и монтажа в изкуството от втората половина на XX век (в посочения контекст) са съчетани с изкуствоведски, естетически и философски тълкувания направени от автора. Както самата Йоана Емилова Ангелова казва: „Дисертацията очертава приложното поле на фотографските колажни и монтажни техники, като поставя основен фокус върху художествената фотография. Посочените примери в творчеството на множество европейски автори дават представа за художествените стратегии по отношение техниката на колажа и монтажните действия във фотографията от втората половина на XX век.

Представените в изследването творби от периода илюстрират ясно разграничението между т. нар. *приложен фотомонтаж* (използван за рекламни цели) и това, което фотограф-художниците наричат *фотомонтаж в свободна форма*, разглеждайки свободата като безгранична възможност за действие.

Направен е исторически и съпоставителен анализ на експериментите с колажни и монтажни техники на избрани автори, които придават нов допълнителен смисъл на снимката отвъд документалната достоверност на обектите, намиращи се пред фотокамерата. Вследствие на това се стига до заключението, че фотомонтажът се формира по модела на своя създател с изключителна точност, благодарение на способността си да отразява мисли и емоции, да създава асоциации. Това се дължи именно на факта, че техниката дава на автора възможността да се прескочат границите, регистрирани чрез фотографската камера, посредством наслояването на едно или повече изображения. Дисертацията проследява концепцията за фото-колажа и монтажа, основавайки се на аргумента, че те могат да бъдат разбрани най-добре като сетивно преживяване, а не като обикновена форма на подреждане и наслагване. Различните похвати, използвани в техните технологични рамки, следва да спомогнат за осъществяване на връзка между фикцията и реалността. Оттук се стига до извода, че едно от основните

предимства на колажа и монтажа във фотографията е възможността да бъдат създадени удивителни изображения, чието единствено ограничение е авторското въображение.”

Когато се търсят характеристиките на художественото творчество в областта на фотографията, се обръща внимание на това, че то дава възможност за нови преживявания, за друг поглед, друга гледна точка върху живота и човешката дейност в частност, върху изкуството. Тази ситуация се оказва разположена както вътре в специфичния творчески процес, така и в социалната и гранична среда на изкуството и екзистенциална обстановка. Йоана Ангелова представя оригинални идеи и анализи, които разглеждат, как световните фотографски техники и технологии са свързани с визуалните стратегии на фотографията в изкуство от втората половина на XX век. Тя изследва начините, по които фотографията се използва като инструмент за изразяване на авторски идеи и послания, чрез монтаж и колаж. В допълнение към това, докторантският труд на Йоана Емилова Ангелова представя нови методи за анализ на фотографските изображения и монтажа и колажа във визуалните тактики и практики във фотографското изкуство от втората половина на XX век.

2. Същност на работата

Предложените за становище документи и дисертационна теза отговарят по своеобразен начин на редица въпроси в полето на фотографското изкуство, като например: “Проблеми при работа с колаж и монтаж във фотографията”, „Какво е колаж през призмата на фотографията” и т.н. Въпреки, че еднозначни отговори в областта на изкуството са до голяма степен изключени, тъй като това е полето в което творецът трябва да се чувства максимално свободен да твори, то предложената

за становище теза успява да освети и изолира отделни кътчета от това огромно художествено и научно пространство. Общо взето, дисертационният труд на Йоана Емилова Ангелова представлява важен принос към изследването на фотографията от втората половина на XX и техническите рефлексии на монтажа и колажа във фотографското изкуство от този период. Като цяло, това е впечатляваща дисертация, която успешно изследва техниката на колаж и монтаж във фотографията. Авторката е свършила отлична работа с изследването на темата и представянето на откритията си по организиран и стегнат начин. Документите предоставени към дисертацията осветяват и допълват един изчерпателен преглед на темата и са отлична част от разработената документация.

Дисертацията започва с изследване на историческия контекст на използването на техниките за колаж и монтаж във фотографията. Тук е мястото да напомним за работата на фотографи като Man Ray, Laszlo Moholy-Nagy и Hannah Höch и тяхното влияние върху изкуството на тяхното време. След това е уместно да споменем въздействието на движенията Дада и сюрреалистите, както и влиянието на руските конструктивисти и немския Баухаус върху развитието на тези техники. Дисертацията преминава към разглеждане на използването на техниките за колаж и монтаж в работата на фотографи като Андреас Гурски, Джеф Уол и Нан Голдин. Докторантката изследва различните начини, по които се използват техниките за колаж и монтаж, както и въздействието върху визуалната естетика на фотографията. И накрая, разглежда влиянието на колажа и монтажа при използването на тези техники върху фотографията и как те са се променили с времето. Навсякъде в дисертацията се описва подробно използването на техниките за колаж и монтаж в работата на редица фотографи и тенденциите, които се наблюдават в изкуството от периода, също така се предоставя изчерпателен преглед на историята и развитието на тези

техники и влиянието, което са имали върху
фотографията.

Състояния на съвременната творческа визуалност са вече не просто зависими от обществото, те съдържат в себе си почти всички противоречия, съществуващи в това общество. От средата на XVIII век започва развитието на промишлеността и засилването на комерсиализацията, които постепенно превръщат обществото в консуматорско. Подобна тенденция на комерсиализация се появява и в съвременното изкуство и в частност във фотографията. Фотографията започва да се купува, подобно на другите стоки и донякъде загубва своя чист, отличаващ се от обикновеното всекидневие характер. Поради тези причини намалява възможността фотографията да бъдат противоположност на баналното и ежедневно. За да бъде продавано, новото изкуство започва да се стреми да е функционално, полезно и приятно, като портретната режисирана фотография, рекламната фотография, фотографията на празници и тържества, например които обслужват всякакъв тип житейски събития. Този процес е двупосочен – от една страна, това е комерсиалната фотография, която обхваща пазара и създава ниско интелектуален вкус, но от друга, този тип работа добавя възможността съвременната фотография да се развива именно въз основата на потребителското търсене, ръководено от този некултурен вкус. Така се появява „културната индустрия“ – определение формулирано от Теодор Адорно (1903 – 1969 г.) – философ, социолог, музиколог, един от най-значимите представители на критическата социална теория, развивана от Франкфуртската школа. Трудът на Йоана Емилова Ангелова показва ясно тази граничност в изкуство и описва ролята на фотографията в очертаната ситуация.

Йоана Емилова Ангелова представя оригинални идеи и анализи, които разглеждат колажните и монтажни фотографски техники в изкуството от втората половина

на XX век. Предложените за становище документи и теза в този описан контекст са цялостни и завършени и представят една коректна и отлична своеобразна хипотеза. Проверката на хипотезата е направена със средствата на теорията на изкуството и подсказва възможност за преpraщане към по-голям и по-тотален творчески и научен проект, несъмнено Йоана Емилова Ангелова е готова да прерасте в по-висока академична длъжност, като се има в предвид стойността на нейния труд и приносите му.

3. Структура, изложение, оформление

Дисертационният труд има общ обем от 304 страници и включва: 281 страници основен текст (увод, изложение в четири глави и заключение) и 18 страници библиография, която обхваща 182 цитирани източника (45 на кирилица и 137 на латиница). В отделно *Приложение* от 145 страници са поместени: илюстративен материал (352 илюстрации); списък на важните изложби (по години) и интервюта

Работата спазва всички изисквания и стандарти съотнесени към наукометричните данни и изискванията на НАЦИД, изложението на аргументите в полза на дисертацията са ясни и логични и езикът е професионален.

4. Теоретична подготовка, ерудиция

Оценявам високо предложената теоретична рамка: тя е пълна, отразява съвременното състояние на проблема, умело и с разбиране борави с терминологията в областта. Източниците, които са посочени като ползвани са напълно коректни и приемливи.

5. Методология и почтеност на направените изводи

Методологията на изследването е подбрана съобразно дефинираните цел и задачи на дисертационния труд. Основните етапи и периоди в историята на фотографията и на изкуството са представени аналитично, като взаимовръзките помежду им се разглеждат посредством формален и сравнителен анализ.

Поставените задачи се изпълняват чрез прилагане на интердисциплинарен инструментариум, включващ исторически, социологически и културологични методи за съпоставително изследване на развитието на колажните и монтажните техники във фотографията през втората половина на XX век с фокус върху тенденциите в европейското изкуство.

Чрез посочените методологически подходи за изследване са анализирани: работните понятия; естетическото и смисловото измерение на художествената и на приложната фотография; функцията на фотографията като средство за комуникация и изразяване на идеи и преживявания, посредством използването на фото-колажни и монтажни техники, при различните тенденции в европейското изкуство; технологичните аспекти на разглеждания въпрос за колажа и монтажа като изразни средства във фотографията; теоретичните разсъждения и естетическите платформи, в частност отражението им в работата на авторите на композитни фотографии; както и фото-колажът и монтажът като обект на интерпретация – с други думи, какво можем да кажем за зрителя и неговата активна роля на прозорлив тълкувател на такъв тип фототворби.

Използваната методология – както и предложените теоретични тези, проучвания материал, процедурата по събиране на примери, така и по отношение на анализа на получените данни, тяхното описание и направените заключения са с висока научна стойност.

Важен аспект в научната работа предложена за становище е високото качеството на представената документация доколкото тя показва задълбочена интерпретация на получените данни, анализи и направените изводи и има коректен характер. Общо взето, главите от дисертационния труд на Йоана Емилова Ангелова представят важни теоретични и исторически предпоставки за разбиране на ролята на монтажа и колажа във фотографията в периода от втората половина на XX век. Те сами по себе си предоставят важни инструменти и методи за анализ на фотографските изображения и техническите рефлексии във визуалните стратегии и практики в изкуство.

Заклучение:

Оценявам научните и творчески качества и приноси на работата на кандидата, изследователската и теоретична работа на Йоана Емилова Ангелова, неговата обществена, социална, научна и изследователска значимост, личният принос на автора и практическата полезност и актуалност на представената работа, и предлагам на уважаемите членове на научното жури да дадат съгласието си за присъждането на научна и образователна степен „Доктор“ на Йоана Емилова Ангелова

18.05.2023 г.
гр. София

Становище
(проф. д-р Борис Сергинов)